

Asia: LVM035:00/2019

Valtioneuvoston periaatepäätös logistiikan digitalisaatiosta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

VR-Yhtymä Oy (jäljempänä VR) kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkokentässä mainitussa asiassa ja lausuu siitä seuraavaa:

Tavoitteet

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä logistiikan digitalisaatiosta huomioidaan erityisesti digitalisaation avulla saavutettavat tehokkuus-, turvallisuus-, toimivuus- ja ilmastohyödyt.

VR pitää kannatettavana sitä, että periaatepäätös on synkronoitu kansallisella tasolla ilmastotavoitteiden, valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman sekä fossiilittoman liikenteen tiekartan kanssa. Logistiikan digitalisaatiossa tulee lisäksi huomioida komission kestävän ja älykkään liikkuvuuden strategian sekä EU:n vihreän kehityksen ohjelman tavoitteet kestävän liikkuvuuden tukemiseksi.

Digitalisaation avulla on mahdollista tukea toimialan selviytymistä koronakriisin vaikutuksista sekä vahvistaa Suomen asemaa kansainvälisillä logistiikkamarkkinoilla. VR haluaa painottaa sitä, että logistiikka on globaali toimiala, mikä tulee huomioida myös kansallisessa lainsäädännössä Suomen kilpailukykyä tukevalla tavalla.

Digitalisaation hyödyt

VR:n näkemyksen mukaan digitalisaation avulla on mahdollista optimoida kuljetusketjuja nopeuttamalla kuljetusaikoja, kasvattamalla kuljetusmääriä sekä tehostamalla kaluston käyttöä ja ratapihatoimintoja. Dataa myös kerätään ja hyödynnetään niin kuljetusten tehokkuuden kuin entistä

paremman asiakaskokemuksen tuottamiseksi. Esimerkkeinä RFID-tunnisteet kalustossa, Logistics 360 -kuljetusten seurantalpalvelu asiakkaille ja sähköiset rahtikirjat.

Tulevaisuuden logistiikka on kustannustehokasta, täsmällistä, joustavaa ja kestävä. Asiakkaille tarjotaan kokonaisvaltaisia kuljetusratkaisuja, joissa hyödynnetään eri liikennemuotoja. Asiakkaat tiedostavat eri kuljetusvaihtoehtojen hiilijalanjäljet, mikä toimii myös ajurina kestävien kuljetusmuotojen valinnassa.

Digitalisaation kautta voidaan saavuttaa kustannussäästöjä ja nostaa tehokkuutta lisäämällä automatisaatiota ja vähentämällä manuaalista työtä. Rautatielogistiikan tuotannossa tämä tarkoittaa uutta modernia vetokalustoa, sähkövedon maksimointia, taloudellista ajotapaa, radio-ohjattavien veturien hyödyntämistä vaihtotöissä, modulaarisia ja muunneltavia kuljetusalustoja sekä ennakoivaa ja älykästä kunnossapitoa "SmartCare".

Datan hallinta ja hyödyntäminen

Logistiikkatoimijat pyrkivät tehokkaaseen toimintaan luomalla uusia toimintatapoja ja vastaamalla asiakkaiden tarpeisiin. Yritykset ovat tehneet mittavia investointeja tietojärjestelmien kehittämiseksi. Asiakaskohtainen tieto on asiakkaan omaisuutta ja sen hyödyntämisessä otetaan huomioon mahdolliset sopimukset liikesalaisuuksista, esimerkiksi rahtitietojen osalta. Yhteistyö toimijoiden välillä on markkinaehtoista ja perustuu sopimusvapauteen. Asiakastarpeet ja kiristynyt markkinatilanne toimivat luonnollisena katalysaattorina toiminnan tehostamiseksi ja yhteistyön syventämiseksi toimijoiden välillä.

Toimijoilla on vahva halu viedä digitalisaatiota eteenpäin. Lainsäädännön tulisi olla ensisijaisesti kehitystoiminnan mahdollistavaa, jolloin pystytään reagoimaan nopeasti markkinatarpeisiin. Lainsäädäntökehikkoa uudistettaessa tulee toimijat ottaa mukaan jo valmisteluvaiheessa sekä huolehtia teknologianeutraaliudesta.

Avoimet ja yhteen toimivat rajapinnat tehostavat ja nopeuttavat tiedonkulkua. Toimijoiden kannalta on tärkeää erottaa eri tyyppiset tietovarannot ja käyttötarpeet toisistaan. Samalla tulisi huomioida tiedon ja järjestelmien omistajuus, liikesalaisuudet sekä kilpailulainsäädännön asettamat vaatimukset. Päätäväntäytävällän toimitusketjuun liittyvän tiedon jakamisesta tulee säilyä yrityksillä ja heidän asiakkailaan. Lisäksi logistiikan alalla tulee ottaa huomioon liikenne- ja lastiturvallisuus. Rautatieliikenteessä tämä koskee erityisesti vaarallisten aineiden kuljetuksia. Tämän tyyppisiä kuljetuksia koskevan tiedon jakamiseen tulee suhtautua pidättyväisesti.

Kansalaisten ja yritysten mahdollisuudet vaikuttaa omaan hiilijalanjälkeensä

Logistiikkayritykset toimivat määrätietoisesti pienentääkseen hiilijalanjälkeään. Asiakkaat tiedostavat eri kuljetusratkaisujen ympäristöystävällisyyden ja vaativat tietoa ilmastovaikutuksista toimijoilta. Yritykset kehittävät hiilijalanjäljen seurantaan yhteistyössä asiakkaiden kanssa.

Tietoympäristöjen kehittäminen

EU-tasolla on olemassa kattava lainsäädäntö sähköisistä kuljetusasiakirjoista (eFTI), jonka puitteissa normitetaan yhteentoimivien ja sähköisten järjestelmien sekä asiakirjojen käyttöä. Myös Fintraffic kerää ja hyödyntää laajasti sähköisiä tietovarantoja. Strategiassa on kiinnitetty huomiota solmupisteiden (satamat, terminaalit, lentoasemat) saapumis- ja lähtöaikatietojen saatavuuteen. Solmupisteitä kehittämällä pystytään parantamaan toimijoiden välistä tiedonvaihtoa ja sitä kautta lyhentämään kuljetusaikoja ja parantamaan logististen kuljetusketjujen tehokkuutta.

Rajat ylittävän logistiikan toimintaa tehostetaan digitaalisilla ratkaisuilla kuten sähköisillä rahtikirjoilla (eCMR) ja Suomen ja Venäjän välisen tieliikennesopimuksen mukaisten kuljetuslupien sähköistämällä.

VAK-tiedon saatavuuden parantaminen kuljetusketjuissa ja viranomaisen käyttöön

Strategiassa todetaan, että vaarallisten aineiden kuljetusta koskevan lain kokonaisuudistuksen yhteydessä selvitetään mahdollisuutta edistää tällaisiin kuljetuksiin liittyvän tiedon parempaa saatavuutta viranomaisten ja liikenteen ohjauksen tarpeisiin. Erityisesti arvioitu saapumistieto eli ETA-tieto ja vaarallisia aineita koskevat VAK-tiedot tulisi olla paremmin hyödynnettävissä.

VR toteaa tässä yhteydessä, että vaarallisten aineiden kuljetuksiin liittyvät tiedot ovat turvallisuuskriittisiä, esimerkiksi ETA-tieto, mikä edellyttää suurta huolellisuutta tietojen suojaamiseksi ja luotettavan tiedonvaihdon takaamiseksi vain viranomaiskäyttöön.

Kyberturvallisuus ja huoltovarmuus

Kyberuhkien tunnistamiseksi ja torjumiseksi on välttämätöntä kiinnittää niihin erityistä huomiota logistiikassa. Myös raideliikenne digitalisoituu kiihtyvää vauhtia ja kaikissa uusissa hankkeissa kyberturvallisuus tulee ottaa huomioon jo suunnitteluvaiheessa. Ennen järjestelmien käyttöönottoa tulisi varmistaa niiden kyberturvallisuus koko elinkaaren ajan.

VR korostaa, että Suomessa tulisi edetä raideliikennettä koskevien kyberstandardien tai vaatimuksien osalta samassa tahdissa kuin muissa EU-maissa. Tämä takaisi sen, että uusissa tuotteissa ja palveluissa kaikkia raideliikennetoimijoita koskisivat samat kybervaatimukset.

Kyberturvallisuuden varmistaminen on erityisen tärkeää poikkeusoloissa huoltovarmuuden takaamiseksi. Koronaepidemian aikana rautatielogistiikka jatkui keskeytyksettä, osoittaen näin vahvuutensa ja luotettavuutensa.

Kyberturvallisuus ja huoltovarmuuden varmistaminen ovat erityisen tärkeitä yhteiskunnallisesti keskeisellä liikennesektorilla. Tietoturvan ja kyberturvallisuuden merkitys digitalisoituvassa työ- ja liiketoimintaympäristössä on kasvanut ja kasvaa edelleen sitä mukaa, kun kyberturvallisuuteen liittyvät tapahtumat yleistyvät.

Rautatieliikenteessä erikokoiset toimijat liikennöivät samoilla raiteilla, jolloin niihin tulee soveltaa samoja sääntöjä. Rautatietoimialan erityispiirteet ja systeeminen kokonaisuus huomioiden kaikkien rautatietoimijoiden, koostaan riippumatta, tulee olla yhdenmukaisen kyberturvallisuussäätelyn piirissä.

VR Group

Lähdetluoma Tanja
VR Group